

Viatge introspectiu cap enrere

Text > JORDI DAUSÀ

Les sèries de televisió i els videojocs viuen una nova època daurada que no sembla pas que s'hagi d'acabar d'aquí a poc. El predomini d'aquests dos mitjans fa que la literatura s'hagi de replantejar el seu paper. Si vol competir amb la pantalla a l'hora d'explicar històries sense suc ni bruc, ho té magre. Si només vol entretenir, també. L'única manera que té de sobreviure a llarg termini és descobrir quins són els seus punts forts propis i exclusius. És a dir, què poden fer els escriptors que no es pugui traduir en una orgia de colors i sons.

Adrià Pujol (Begur, 1974) ho ha entès des dels seus primers llibres. *Els llocs on ha dormit Jonàs* (Empúries) segueix el model que l'ha fet un dels millors escriptors catalans en actiu: ebenisteria lingüística (per tant, impossible de traslladar a la pantalla), un aire d'autoficció una mica difús, un narrador entremaliat i una trama que passa a segon o tercer pla. A la primera pàgina hi surt un possible assassinat, que de fet és un MacGuffin, perquè el lector de seguida s'adona que no s'enfronta a una novel·la procedimental, ni a una fugida cap endavant, sinó més aviat al contrari: és un viatge introspectiu cap enrere.

El protagonista, Jonàs, és un informant de mitjana edat, amb totes les crisis existencials que això comporta. La novel·la descriu la reconstrucció de

la seva vida a partir dels diferents llocs on ha dormit, una premissa interessant i original, marca de la casa. Jonàs no és exactament una bona persona, i aquest fet pot ser incòmode, sobretot per a la gent acostumada a cercar narradors i personatges amb qui identificar-se. És egoista, tarambana, infidel i possiblement un assassí (aquest punt no s'aclareix fins al final del llibre). Certament, no és un personatge popular a l'època del *Me Too*, però és una descripció fidedigna de molts homes d'aquesta franja d'edat.

Estem davant d'un llibre nostàlgic: tots els de Pujol ho són; és un turista constant del seu propi passat. Si bé els videojocs estan tan integrats a la nostra vida que ja no en fem cas, els que som coetanis de l'autor vam poder veure com evolucionaven, i com dues pales maldestres que jugaven a tennis es convertien en meravelles audiovisuals. La mitificació de les nostres experiències passades segueix un procés similar, l'autor ho sap prou bé. Pujol és un gran enraonador —els cursis li dirien conversador— i la seva darrera novel·la sorgeix d'aquesta incontinència verbal, passada pel sedàs literari i refinada per fer funcionar l'artefacte. En efecte, els llibres ens han de parlar com només ells ho poden fer, i hem de tenir la sensació que algú l'ha escrit especialment per al nostre gaudi particular.

PUJOL CRUELLES, Adrià. *Els llocs on ha dormit Jonàs*. Barcelona: Editorial Empúries, 2021. 288 p.

Aquests darrers anys, Pujol ha sabut crear un estil i un personatge a les xarxes socials i als mitjans que mescla amb traça vida i literatura, tal com fa a la seva obra. Si bé en alguns moments pot resultar un llibre enrevesat o exigent, és una proposta valenta i important, un maó més de l'obra d'un escriptor (com diria aquell) colossal.

El Montseny a l'abast

Text > JOAN DOMÈNECH

Com un flaix darrere l'altre, formen el llibre titulat *101 anècdotes del Montseny*, d'Andreu Pujol i Mas, un conjunt de narracions breus, amenes, interessants, cadascuna de les quals convida a continuar llegint la següent. I així anem captant, sense adonar-nos-en, les característiques i els secrets d'una de les muntanyes més emblemàtiques de Catalunya i de la seva gent, la que hi ha nascut, hi resideix o hi està vinculada. En descriu els personatges (músics, pintors,

escriptors, eclesiàstics, científics, nobles, militars, bandolers, polítics, mecenes, esportistes, etc.), que hi destaquen tant com els monuments (els castells, els monestirs, les esglésies i ermites, els comunidors, els ponts, els dòlmens, les esteles, els pous de neu i de glaç, la Taula dels Tres Bisbes, les masies emblemàtiques...), i el paisatge idíl·lic (els rius, el cingle volcànic d'Hostalric, els emprius, la vegetació i la climatologia diversa en poc espai). També hi fa comentaris puntuals de

fets històrics (carlinades, combats de la Guerra del Francès, accidents aëris, funiculars i cremalleres que no van ser, el segrest de la Mare de Déu de Núria a Vallgorguina), d'elements emblemàtics (el castanyer més gros de Catalunya, a Cànoves i Samalús; els arbres de Nadal d'Espinelves; l'arbre de la Llibertat d'Arbúcies; el tritó i el llop del Montseny; les ametistes...), de les activitats productives al llarg dels anys (l'estiueig, que comportà la florida del modernisme a més d'un indret;

Ironia, pessimisme i perfecció formal

Text > PEP VILA

Anatole France (1844-1924) va ser el pseudònim de l'escriptor François Anatole Thibault. Anatole, fill d'un llibreter de vell, va ser bibliòfil, bibliotecari del Senat francès, membre de l'Académie Française des de 1896 i Premi Nobel de Literatura l'any 1921. Podríem dir que tota la vida va viure entre l'aigua bullida i el vapor dels llibres. Va ser un home de ploma de final del segle XIX, a mig camí del simbolisme, que va tenir molt d'èxit i reconeixement, i polèmic, sobretot, durant la primera meitat del xx. *El jardí d'Epicur* és una obra seva de l'any 1895. En aquesta traducció modèlica es té en compte l'edició de 1922, revisada per l'autor. Anatole, estimat per Proust, Carlos Fuentes, Pau Valéry, Milan Kundera, Maragall o Josep Pla, entre molts d'altres, va ser un autor molt popular a Catalunya, en un temps que les classes rectores del país tenien el francès com a llengua de cultura. A Girona va ser molt estimat i divulgat per Carles Rahola Llorens (1881-1939) i altres noucentistes. Rosa Maria Gil ha fet un bon treball: n'ha escrit un estudi introductor i definitiu tot rastrejant-ne els articles, les traduccions, la influència que va tenir a Girona, en particular, i també a Catalunya. Rahola també estimava els llibres, considerava que la lectura ens alliberava i ens feia néixer unes ales subtils en el nostre esperit.

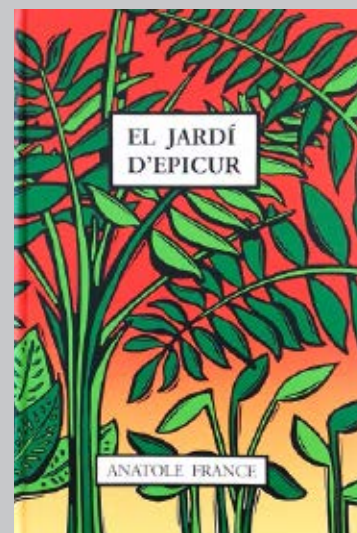
Cal dir que la prosa de France destaca per la perfecció formal, per la ironia, el racionalisme i el pessimisme sobre la condició humana. Escrivia poesia en prosa. Al costat de novel·les difícils de trobar, té uns llibrets sobre els seus records d'infància que són una petita meravella (*Le livre de mon ami*, per exemple).

Potser l'únic retret que podríem fer als editors del llibre és que no hi ha ni una sola ratlla que expliqui a l'hipotètic lector el contingut del llibre. De què tracta *El jardí d'Epicur*?

El llibre aplega setanta-cinc textos diversos, alguns dels quals de caràcter filosòfic, en cinc capítols, que tracten temes que el preocupaven i el divertien. Són fragments que es poden llegir autònomament. Van sobre l'amor, la gelosia, els miracles, els mots (el naixement de l'alfabet), les dones, la immortalitat de l'ànima, la religió, els convents, els llibres, el paper que té l'atzar en la nostra vida, etc. Molts escriptors conreen el seu jardí particular. Anatole, en plantar el seu, es va fixar en Epicur, un filòsof grec, considerat un hedonista, que estimava els plaers terrenals. En vida, l'escriptor francès va ser considerat un escriptor volterrià, de moral heterodoxa. Maragall i molts altres desitjaven que no tingués deixebles, que no fos guia espiritual de ningú, ja que s'acostava massa a una filosofia natural, sense

els esports d'hivern; les proves automobilístiques; les aigües termals dels balnearis; l'aigua embotellada a Viladrau i Sant Hilari; el carboneig; la cria de l'ovella autòctona; els autocars d'Arbúcies; la terrissa de Breda; la cervesa Skol de Sant Feliu de Buixalleu; el pa de pessic d'Arbúcies, de Cal Piconaire; la gastronomia del racó de Can Favas, a Sant Celoni; els borregos de Cardedeu; els Putxinel·lis Claca de Sant Esteve de Palautordera, d'algunes intervencions humanes especials (campaments mi-

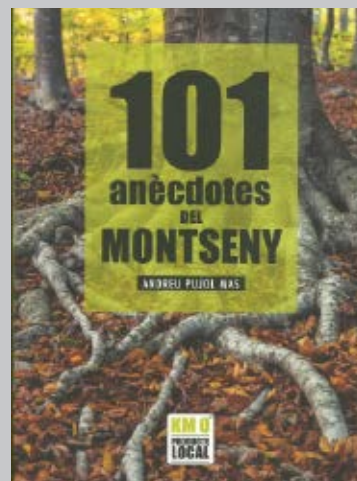
litars de Seva, una base militar al puig Sesolles, el pavelló de Noruega a Fogars de Montclús, l'observatori del turó de l'Home, la filmació de la pel·lícula *Penny Princess*, que va convertir Montseny, el poblet, en una imaginada Lampidorra), de l'aportació llegendària (les dones d'aigua; la Penitenta de la cova, entre Campins i Santa Fe; les bruixes; els protagonistes dels contes recollits per Víctor Balaguer, Apelles Mestres i Martí Boada) i un bon etcètera. Tres-cents quaranta-vuit pàgines per

FRANCE, Anatole. *El jardí d'Epicur* [introducció de Rosa Maria Gil Tort, traducció de Manel Peris i il·lustració d'Elies Plana]. Girona: Fundació Atrium Artis, 2020. 113 p.

embuts: «El cristianisme ha fet molt per l'amor en considerar-lo pecat. Ha exclòs la dona del sacerdoti. La tem. La mostra com és de perillosa». I podríem continuar amb altres perles...

Més enllà de les novel·les, *El jardí d'Epicur* i els llibrets sobre la seva infantesa, les obres en què France va historiar la seva època perduren com la millor part de la seva producció.

PUJOL, Andreu. *101 anècdotes del Montseny*. El Papiol: Editorial Efadós, 2021. 348 p. (KM0 - Producte Local)

sucar-hi pa, il·lustrades, a més, amb fotografies excel·lents. Amb la lectura d'aquesta obra s'aprenen tantes coses del Montseny que la recomanem a tota persona que hi estigui encuriósida.